

Project: Haags Buiten, Erasmusweg - Leyweg Den Haag
Onderwerp: Vormvrije m.e.r.-beoordeling
Kenmerk: wil/R201606/c/1602i
Auteurs: J. Wildschut
Datum: 17-10-2017
Versie: 3

Adromi B.V.
Reeweg 146
3343 AP HENDRIK-IDO-AMBACHT
T 078 - 684 55 55
F 078 - 684 55 59

algemeen@adromi.nl
www.adromi.nl

KvK 230.825.46 te Rotterdam
BTW 8050.63.286.B.01
IBAN NL75RABO0385477481

1. Inleiding

In opdracht van Cleton&Com B.V. heeft Adromi B.V. een vormvrije m.e.r. beoordeling uitgevoerd in verband met het woningbouwplan 'Haags Buiten'. Het betreft hier een woningbouwplan op de hoek van de Erasmusweg en de Leyweg in Den Haag. Er zullen hier maximaal 301 woningen worden gerealiseerd, zowel in de vorm van appartementen als in de vorm van grondgebonden woningen.

1.1. Uitgangspunten

Onderhavig project is een stedelijk ontwikkelingsproject als genoemd in de bijlage onder D categorie 11.2 van het Besluit milieueffectrapportage (hierna: Besluit m.e.r.). De drempelwaarde is relevant om te bepalen of voor de ontwikkeling een milieueffectrapport verplicht is of een m.e.r.-beoordeling uitgevoerd moet worden. Onderhavig woningbouwplan raakt qua omvang niet in de buurt van de relevante drempel. Voor de in de bijlage onder D genoemde activiteiten is het uitvoeren van een m.e.r.-beoordeling verplicht.

Deze notitie geeft daarom invulling aan de m.e.r.-beoordeling om te bepalen of belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu kunnen worden uitgesloten en/of zo veel mogelijk kunnen worden gemitigeerd. Ter voorbereiding van deze beoordeling zijn relevante milieuthema's onderzocht en is op basis hiervan nader onderzoek uitgevoerd naar de milieugevolgen die met het bouwen van de betrokken woningen zullen samenhangen. In deze m.e.r.-beoordeling wordt gebruik gemaakt van deze onderzoeken (zie de volgende paragrafen).

1.2. Achtergrond

Blijkens de considerans van de Richtlijn betreffende de milieueffectbeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten (hierna ook: de Richtlijn) zijn in het kader van een beoordeling van de milieueffecten van een bepaalde ontwikkeling met name de volgende aspecten relevant:

- Een hoog beschermingsniveau van het milieu en de menselijke gezondheid.
- Efficiënt gebruik van hulpbronnen, waaronder zo veel mogelijk beperking van het grondgebruik en beperking van het ruimtebeslag.
- Duurzame groei in de Unie waartoe de voorziene procedures moeten worden vereenvoudigd en moeten worden geharmoniseerd.

- Bescherming van biodiversiteit en ecosysteemdiensten, waaronder het mariene milieu.
- Het voorkomen en tegengaan van klimaatverandering, waaronder bescherming tegen de gevolgen van klimaatverandering.
- Preventie en beheersing van rampen en voorkomen van kwetsbaarheid bij rampen.

Het bevoegd gezag dient de directe en indirecte milieueffecten van een project volledig te beoordelen en af te wegen. Hiertoe moet het bevoegd gezag een analyse uitvoeren door de inhoud van de door de initiatiefnemer verstrekte informatie en de via raadplegingen ontvangen informatie te onderzoeken, alsmede in voorkomend geval de aanvullende informatie in overweging te nemen.

2. Locatie en omgeving

Het projectgebied betreft een voormalig volkstuinencomplex met voorheen ook ambachtelijke bedrijvigheid. De locatie is braakliggend en verwilderd. De locatie zal in de huidige situatie worden ervaren als een naar binnen gekeerde en afgesloten groenzone. Het gebied is beperkt toegankelijk voor bewoners vanuit het omliggend gebied.

Ten zuiden van de locatie is sprake van woningen (appartementen). Ten westen is sprake van een waterleidingbedrijf en ten noorden is sprake van een CNG-tankstation voor het wegverkeer met aan de overkant van de Erasmusweg eveneens woningen (appartementen, rijwoningen). Het gebied kan worden getypeerd als woongebied.

3. M.e.r.-beoordeling

Zoals aangegeven is geen sprake van een project waarin de drempelwaarde in de bijlage onder D van het Besluit m.e.r. wordt overschreden. Ten einde te beoordelen of belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu kunnen worden uitgesloten, wordt aan de hand van de criteria van bijlage III van de Richtlijn betreffende de milieubeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten een m.e.r. beoordeling uitgevoerd.

3.1. Kenmerken van de projecten

Bij de kenmerken van de projecten moet in het bijzonder in overweging worden genomen:

a) de omvang van het project

Er is sprake van een woningbouwproject voor 301 woningen op een terrein met een oppervlakte van circa 5,1 ha. Naast de bouw van woningen zal de nodige infrastructuur worden gerealiseerd, waaronder tot 366 (deels gebouwde) parkeerplaatsen, alsook circa 10.000 m² (semi) openbaar groen. Verder wordt 6.242 m² oppervlaktewater gerealiseerd (per saldo, want deels is hierbij sprake van verplaatsing van bestaand oppervlaktewater in het projectgebied).

Gelet op de schaal en omvang van de woonbebouwing in de directe omgeving alsook in de regio Haaglanden als zodanig is het project van geringe omvang.

b) de cumulatie met andere projecten

Het project is gelegen in vrijwel aaneengesloten stedelijk woongebied (regio Haaglanden – Escamp, Hoge Veld, Strijp, Moerwijk, Rijswijk, Wateringseveld). Binnen de Erasmuszone is sprake van allerlei ontwikkelingen in het kader van de stedelijke herstructurering. Het gaat dan onder andere om de fysieke vernieuwing van het gebied ter verbetering van het woonmilieu. In het Masterplan Erasmusveld-Leywegzone is voor de gehele Erasmus zone onder andere voorzien in circa 750 nieuwe woningen, bedrijvigheid en sportfaciliteiten over een gebied van ongeveer 50 hectare.

Het (gecumuleerd) effect van het realiseren van deze nieuwe functies heeft gevolgen voor Erasmusveld-Leywegzone. Hierbij is van belang dat de Erasmusveld-Leywegzone dient te worden beschouwd als bestaand bebouwd gebied. De als onderdeel van het Masterplan te realiseren nieuwe woningen dienen vrijwel uitsluitend als vervanging voor bestaande functies. De nieuwe woningen zullen, net als voor wat betreft onderhavig plan Haags Buiten, worden gerealiseerd door transformatie van bestaand bebouwd gebied. In lijn daarmee dienen de te verwachten effecten ook te worden *gesaldeerd* cq. kunnen de effecten op een meer kwalitatieve wijze gemonitord worden.

In het Planuitwerkingskader voor het projectgebied Haags Buiten is rekening gehouden met eerder genoemde aantallen uit het Masterplan Erasmusveld-Leywegzone. Het bouwplan past binnen de door het Masterplan vastgestelde kaders.

Cumulatieve effecten zijn met name te verwachten op het vlak van verkeer (en de daarbij behorende emissies qua lucht en geluid). Het plan voorziet op eigen terrein in parkeren, zodat in zoverre geen rekening hoeft te worden gehouden met cumulatieve milieueffecten vanwege parkeren. Gelet op de onderlinge afstand van de nieuwe ontwikkelingen in Erasmusveld-Leywegzone hoeft geen rekening te worden gehouden met cumulatieve effecten vanwege (straat)verlichting.

Verkeer

Uit de parkeerbalans blijkt dat in het projectgebied zelf zal worden voorzien in afdoende parkeerplaatsen. Cumulatieve effecten vanwege parkeren zijn dus niet te verwachten (Kampman Architecten, Project Haags Buiten, Parkeren, kenmerk: 1323, d.d. 12 september 2017).

De projectlocatie is gelegen op de hoek van de Erasmusweg en de Leyweg en zal voor het autoverkeer worden ontsloten via de Leyweg. Zowel de Leyweg als de Erasmusweg betreffen doorgaande gebiedsontsluitingswegen met bijbehorende capaciteit en verkeersbelasting.

Ter bepaling van de mogelijke verkeerseffecten en de daarmee samenhangende (potentiële) hinder als gevolg van onderhavig project heeft verkeerskundig onderzoek plaatsgevonden (Goudappel Coffeng *Verkeersrapport Haags Buiten*, 11 september 2017, kenmerk: CLC015/Prt/0037.02).

Uit dit onderzoek blijkt dat voor wat betreft onderhavige ontwikkeling rekening kan worden gehouden met een verkeersgeneratie van ongeveer 1.020 verkeersbewegingen per etmaal. Als gevolg van alle ruimtelijke ontwikkelingen in Erasmusveld-Leywegzone wordt rekening gehouden met een toename van het verkeer over de Leyweg van 13% tot circa 7.800 motorvoertuigen per etmaal. Modelmatig wordt overigens al rekening gehouden met een verkeersbelasting van 10.800 motorvoertuigen per etmaal op de Leyweg (dit aantal wordt blijkens tellingen niet gehaald).

Uit eerder onderzoek blijkt dat de invloed van onderhavig bouwplan en de andere beoogde ontwikkelingen in Erasmusveld-Leywegzone op de hoofdinfrastructuur zeer beperkt is (Antea, *Haags Buiten Verkeerskundig effect i.r.t. de A4*, 6 juni 2016, kenmerk: 0405215.01).

De conclusie is dat de bijdrage van onderhavige ontwikkeling op het totale verkeersbeeld en de daarmee samenhangende hinder beperkt is. Zowel onderhavige ontwikkeling als de overige ontwikkelingen in Erasmusveld-Leywegzone kunnen plaatsvinden zonder dat infrastructurele aanpassingen noodzakelijk zijn.

De nieuwe woningen zullen daarnaast goed ontsloten zijn via de bestaande openbaar vervoersverbindingen, zoals buslijnen 427 (Erasmusweg) en 37 (Leyweg) en op enige afstand tram 16 en bus 23 (Hardenbroekstraat). De projectlocatie zal worden aangesloten op doorgaande fietsverbindingen via de Leyweg en de Erasmusweg. Verder wordt in het projectgebied een langzaam verkeersaansluiting gerealiseerd op de Carry van Bruggenhof.

Lucht

In relatie tot verkeer is het aspect luchtkwaliteit relevant. De te verwachten emissies vanwege het verkeer zijn geprognosticeerd in het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (hierna ook: NSL-2). Via de landelijke voorziening NSL-monitoringstool¹ wordt de (geprognosticeerde) luchtkwaliteit in Nederland in beeld gebracht. In de navolgende tabel is hiervan een overzicht gegeven voor de Erasmusweg (dit omdat de Erasmusweg als bepalend kan worden beschouwd. Immers de Erasmusweg heeft een hogere verkeersbelasting dan de Leyweg van rond de 20.000 motorvoertuigen per etmaal).

---

¹ <https://www.nsl-monitoring.nl/>

Monitoring NSL 2016			
	stof	berekening	norm
Rekenjaar 2015			
	NO ₂	<35 µg/m ³	40 µg/m ³ jaargemiddelde
	PM _{10C}	<35 µg/m ³	40 µg/m ³ jaargemiddelde
	PM _{10d}	<35 dagen	<35 dagen/jaar >50 µg/m ³
	PM _{2,5}	<20 µg/m ³	25 µg/m ³ jaargemiddelde
	EC	<1 µg/m ³	
Rekenjaar 2020			
	NO ₂	<35 µg/m ³	40 µg/m ³ jaargemiddelde
	PM _{10C}	<35 µg/m ³	40 µg/m ³ jaargemiddelde
	PM _{10d}	<35 dagen	<35 dagen/jaar >50 µg/m ³
	PM _{2,5}	<20 µg/m ³	25 µg/m ³ jaargemiddelde
	EC	<0,75 µg/m ³	
Rekenjaar 2030			
	NO ₂	<35 µg/m ³	40 µg/m ³ jaargemiddelde
	PM _{10C}	<35 µg/m ³	40 µg/m ³ jaargemiddelde
	PM _{10d}	<35 dagen	<35 dagen/jaar >50 µg/m ³
	PM _{2,5}	<20 µg/m ³	25 µg/m ³ jaargemiddelde
	EC	<0,75 µg/m ³	

Wet natuurbescherming

In relatie tot verkeer en woningen is het aspect stikstofdepositie relevant.

De Omgevingsdienst Haaglanden heeft op 18 januari 2016 per brief (kenmerk ODH-2015-00743966) aangegeven dat het plan geen nadelig effect heeft op het Natura-2000 gebied Solleveld & Kapittelduinen. Deze conclusie wordt onderschreven door onderzoek op dit punt (Langelaar, *Memo stikstofdepositie Haags Buiten*, 13 juli 2017, kenmerk: 15022/03). Uit dit onderzoek blijkt dat de hoogste additionele stikstofdepositie kleiner is dan de drempelwaarde van 0,05 mol/ha/jr op de stikstofgevoelige habitats in de Natura2000 gebieden binnen 15 km van de planlocatie.

Er wordt derhalve geen rekening gehouden met cumulatieve effecten met projecten in de omgeving.

Geluid

Ten aanzien van het aspect wegverkeerslawaai wordt opgemerkt dat de verkeerstoename van onderhavig plan alsook andere plannen in de Erasmusveld-Leywegzone niet leiden tot een significante verandering van de bestaande geluidbelasting vanwege verkeer.

Op dit punt heeft geluidonderzoek plaatsgevonden waarin ook de in onderhavig projectgebied te realiseren erfontsluitingswegen in zijn onderzocht (LPB Sight, *Plan Haags Buiten in Den Haag Akoestisch onderzoek wegverkeer*, 11 augustus 2017, kenmerk: R073279aa.17B8JW3.bvb).

Het project zal op het vlak van wegverkeer maximaal effect hebben op dit gedeelte van de Leyweg. Immers alle nieuwe woningen worden ontsloten via de Leyweg. De voorkeursgrenswaarde wordt overschreden vanwege de Erasmusweg en de Leyweg. Echter de maximale geluidgrenswaarde wordt niet overschreden. Wel is de geluidbelasting ter plaatse van onder andere de te realiseren appartementen dusdanig hoog dat bij een aantal appartementen aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn (extra geluidafscherming bij de balkons) om te voldoen aan de voorwaarde dat elke woning over een geluidsluwe gevel dient te beschikken. Ten behoeve van 155 woningen dient een hogere grenswaarde te worden vastgesteld.

Naar blijkt worden er evenwel geen maximaal toelaatbare geluidgrenswaarden overschreden. Aangezien het verkeer van onderhavig project alsook van de andere ontwikkelingen zich snel verdunt over de bestaande infrastructuur is het netto cumulatief verkeerseffect van al deze ontwikkelingen verwaarloosbaar (minder dan 1 dB). Dat de cumulatieve bijdrage van het verkeer verwaarloosbaar is, blijkt ook uit genoemde rapportage van Antea (Antea, *Haags Buiten Verkeerskundig effect i.r.t. de A4*, 6 juni 2016, kenmerk: 0405215.01).

Geconcludeerd kan worden dat er voor wat betreft cumulatie met andere projecten geen specifieke aandachtspunten zijn te definiëren.

c) het gebruik van natuurlijke hulpbronnen

Voor het realiseren van de nieuwbouw zullen indirect natuurlijke hulpbronnen worden gebruikt in de vorm van onder meer bouwmaterialen, water en energie. Gebruik van deze hulpbronnen zal gangbaar zijn voor hedendaagse woningbouw. Er worden in het kader van dit project geen uitzonderlijke bouwmethoden of materialen toegepast. Waar mogelijk worden gerecyclede materialen en/of recyclebare materialen toegepast.

Voor materiaalgebruik en energieprestatie zijn de eisen zoals opgenomen in het Bouwbesluit leidend. Aanvullend daarop zal het bouwplan voldoen aan een EPC van 0,3 en zullen de woningen niet worden aangesloten op het aardgasnet. Het plan zal, binnen de randvoorwaarden voor een sluitende planontwikkeling, zo materiaal- en energie-efficiënt mogelijk worden uitgevoerd.

Het gebruik van natuurlijke hulpbronnen zal zich na voltooiing beperken tot het gebruik van nutsvoorzieningen in de context van het wonen. Er dient rekening in lijn daarmee rekening te worden gehouden met het gebruik van natuurlijke hulpbronnen voor werk en vrije tijd, alsook voor verwarming, ventilatie, koeling, warm water en het bereiden van maaltijden. Zoals aangegeven zullen de woningen niet zijn aangesloten op het aardgasnet en wordt uitsluitend gebruik gemaakt van elektriciteit (toepassing warmtepompen, fotovoltaische panelen etc.)

Voor zover de grond beschouwd dient te worden als natuurlijke hulpbron is relevant dat deze ontwikkeling mede plaats kan vinden doordat de vraag naar volkstuinen dalende is. Woningbouw vormt hierbij de voor de hand liggende invulling van deze gronden. Immers de voor woningen benodigde voorzieningen en infrastructuur zijn reeds aanwezig. Het niet optimaal gebruiken van deze bestaande voorzieningen en infrastructuur is een vorm van kapitaalvernietiging op het moment dat elders nieuwe infrastructuur en voorzieningen dienen te worden gerealiseerd om aan de woningbouwvraag te kunnen voldoen. Bovendien zal er dan per saldo meer grond (=natuurlijke

hulpbron) moeten worden gebruikt. Een compacte stad draagt daarnaast bij aan het beperken van emissies door vervoer en transport. Naarmate de bevolkingsdichtheid toeneemt, neemt ook het gebruik van openbaar vervoer toe. Bij een lage bevolkingsdichtheid zijn openbaar vervoersverbindingen daarentegen niet of nauwelijks zelfvoorzienend en vormen deze ook geen volwaardig alternatief voor de auto. In die zin vormt woongebruik van de onderhavige gronden het meest doelmatige gebruik. Dit is in overeenstemming met de Richtlijn.

Een compacte stad draagt daarnaast bij aan de gezondheid van de inwoners. Uit onderzoek blijkt dat in gebieden met een hogere bevolkingsdichtheid welvaartsziekten zoals overgewicht afnemen, waarschijnlijk omdat voorzieningen per fiets of te voet bereikbaar zijn (Garden, F.L. & Jalaludin, B.B. J Urban Health (2009) 86: 19. <https://doi.org/10.1007/s11524-008-9332-5> - Impact of Urban Sprawl on Overweight, Obesity, and Physical Activity in Sydney, Australia).

Den Haag is althans naar Nederlandse begrippen dicht bevolkt als wordt uitgegaan van oppervlak en bevolkingsaantal. Echter deze benadering geeft een vertekend beeld omdat Den Haag vrijwel uitsluitend uit woongebied bestaat. De gemeente beschikt nauwelijks over buitengebied en zowel ten opzichte van andere gemeenten als in verhouding tot het eigen woongebied is het oppervlakte aan bedrijventerrein en andere niet voor bewoning bestemde gronden gering. Dit cijfer van de bevolkingsdichtheid als factor van gemeentelijk oppervlak geeft geen inzicht in de bevolkingsdichtheid als factor van het aantal personen per beschikbaar woonoppervlak. Het geeft daarmee geen juiste indruk van het woonmilieu in het bebouwde gebied van een gemeente. Ten opzichte van andere gemeenten beschikt Den Haag immers juist over veel parken en groene woongebieden.

Onderhavig project draagt bij aan efficiënt gebruik van grond als natuurlijke hulpbron, terwijl tegelijkertijd voldoende groen en water wordt gerealiseerd. Het project draagt bij aan de reeds aanwezige stedenbouwkundige structuur en maakt optimaal gebruik van bestaande voorzieningen.

d) de productie van afvalstoffen

De locatie is extensief bebouwd. In lijn daarmee zal slechts beperkt sloopafval worden gegenereerd van de nog aanwezige bebouwing. Verder zal sprake zijn van snoeiafval en groenafval afkomstig van het bouwrijp maken.

Tijdens de bouw zal het nodige bouwafval ontstaan. Hierbij moet gedacht worden aan de gangbare restanten van bouwmaterialen.

Na realisatie van de woningen zal rekening moeten worden gehouden met regulier communaal afval afkomstig van woongebruik.

Geconcludeerd kan worden dat er op dit punt geen bijzonderheden te verwachten zijn, zowel qua aard als qua omvang van het te verwachten afval.

e) verontreiniging en hinder

Voorheen was op deze locatie sprake van kleinschalige bedrijvigheid alsmede een volkstuincomplex. Als gevolg van onderhavig plan zal sprake zijn van een toename van verkeer van en naar de locatie. De toename van verkeer heeft een beperkte invloed op de omliggende (woon)gebieden. Dit komt omdat

het gebied via de Leyweg direct wordt ontsloten op een gebiedsontsluitingsweg. Direct aan het noordelijke deel van de Leyweg zijn geen woningen gelegen. De toename van het verkeer zal dan ook geen significante hinder teweeg brengen voor omliggende woongebieden. Zie op dit punt ook hetgeen is vermeld onder het kopje 'cumulatie'.

Verder zal er als gevolg van deze ontwikkeling geen sprake zijn van verontreinig en hinder. Het bodembelastingsrisico ten aanzien van woongebruik is minimaal. Uit de aard der functie en de ligging in stedelijk gebied wordt er geen verontreiniging van bodem of lucht voorzien noch geurhinder of lichthinder verwacht.

Op basis van bodemonderzoek is vastgesteld dat de locatie is verontreinigd met PAK, zware metalen en olie, alsook met asbest. Het grondwater is licht verontreinigd met olie en BTEX, alsook de andere aangetroffen verontreinigingen (exclusief asbest). Tot slot wordt rekening gehouden met niet toepasbaar slib in de aanwezige watergangen. Bij realisatie van het project zal de grond milieukundig geschikt worden gemaakt voor woningbouw. Op dit vlak is een saneringsplan ingediend bij het bevoegd gezag (Hofstede cs Milieuadviseurs, *Rapport 'Herontwikkelingslocatie 'Haags Buiten' aan de Leyweg en de Erasmusweg te 's-Gravenhage – Bodemsaneringsplan'*, kenmerk abb.gvh.14167.r01 d.d. 12 juli 2017; -brief 'Herontwikkelingslocatie 'Haags Buiten' aan de Erasmusweg/Leyweg te 's-Gravenhage – Melding bodemsanering', kenmerk abb.gvh.14167.b05 d.d. 30 augustus 2017). Bij ontwerpbeschikking met kenmerk ODH-2017-00095970 d.d. 15 augustus 2017 heeft het bevoegd gezag bij monde van de Omgevingsdienst Haaglanden ingestemd met het saneringsplan. Sanering vindt plaats door toepassing van een leeflaagconstructie. Per saldo levert deze ontwikkeling dus een verbetering op van de bodemkwaliteit ter plaatse.

Verontreiniging en hinder (alsook het risico daarop) zullen ten opzichte van de huidige bestemde situatie afnemen.

f) risico van ongevallen, met name gelet op de gebruikte stoffen of technologieën

Waar voorheen mogelijk sprake was van bedrijfsmatige toepassing van stoffen en technologieën wordt met onderhavig plan enkel voorzien in een woonfunctie. Vanuit de aard der functie is dan ook geen sprake van gebruik van risicovolle stoffen of technologieën.

Als het gaat om ongevallen zou sprake kunnen zijn van ongevallen in relatie tot verkeer en wonen. Dit zijn echter geen risico's specifiek voor dit gebied maar van toepassing op alle woongebieden in Nederland. Er behoeft dan ook geen rekening te worden gehouden met een significant groter risico op ongevallen dan in de huidige situatie.

Op het vlak van externe veiligheid heeft onderzoek plaatsgevonden v.w.b. een aanwezige hogedruk gasleiding en een LPG tankstation (AVIV, *EV project Haags Buiten*, 3 juli 2017, kenmerk: I2015009). Externe veiligheid vormt blijkens deze onderzoeksrapportage geen beperking voor onderhavige ontwikkeling. Voor wat betreft het aanwezige CNG tankstation op de hoek Leyweg/Erasmusweg behoeft evenmin rekening te worden gehouden met bijzondere risico's.

Voor wat betreft het risico op calamiteiten door overstromingen, bijvoorbeeld vanwege klimaatverandering, is van belang dat het terrein wordt opgehoogd tot een gemiddeld peil van -0,20m

NAP tot gemiddeld +1,0m NAP. De technische ruimten en de elektriciteitsvoorzieningen in de nieuwe woningen zullen zodanig worden ontworpen en gepositioneerd dat deze in geval van enige wateroverlast of een geringe overstroming nog functioneel zullen blijven. Gelet op de afstand tot grote watermassa's (zee, meren en rivieren) behoeft niet te worden gevreesd voor een plotselinge overstroming, maar zal er in principe enige tijd zijn om de woningen te ontruimen. Bestaande waterlopen kunnen worden geblokkeerd om een snelle progressie van een dergelijke overstroming tegen te gaan. In geval van dreigende overstroming kan ontruiming plaatsvinden via de voorhanden infrastructuur.

3.2. Plaats van het project

Bij de mate van kwetsbaarheid van het milieu in de gebieden waarop de projecten van invloed kunnen zijn, moet in het bijzonder in overweging worden genomen:

a) het bestaande grondgebruik

De projectlocatie en de wijde omgeving zijn sinds jaar en dag in cultuur gebracht. Het bestaande grondgebruik van de projectlocatie zelf betrof volkstuinen en kleinschalige/ambachtelijke bedrijvigheid. Inmiddels ligt de locatie enige tijd braak.

Als onderdeel van de woningbouwontwikkeling zal het polderwatersysteem worden vereenvoudigd doordat de aanwezige watergangen zullen worden vergraven en recht getrokken. Het aanwezige boezemwater zal worden vergraven naar langs de Erasmusweg. Verder zal extra oppervlaktewater worden gerealiseerd ter compensatie van de toename aan afwaterend oppervlak. Zoals aangegeven zal per saldo 6.242 m² oppervlaktewater worden gerealiseerd, zodat de ontwikkeling waterkwantiteitsneutraal zal blijven. Schoon hemelwater afkomstig van daken zal worden afgekoppeld. Het terrein zal worden opgehoogd om voldoende drooglegging te garanderen.

b) de relatieve rijkdom aan en de kwaliteit en het regeneratievermogen van de natuurlijke hulpbronnen van het gebied

De projectlocatie en het omliggende gebied bevatten geen natuurlijke hulpbronnen. Het betreft in cultuur gebracht terrein. Er bestaan geen concrete plannen om ter plaatse natuurgebied te realiseren.

Voor wat betreft het effect op aanwezige natuurgebieden heeft onderzoek plaatsgevonden naar de stikstofdepositie (Langelaar, *Memo stikstofdepositie Haags Buiten*, 29 juli 2016, kenmerk: 15022/01). Uit het onderzoek blijkt dat geen drempelwaarden zullen worden overschreden.

c) het opnamevermogen van het natuurlijke milieu, met in het bijzonder aandacht voor de volgende typen gebieden:

i) wetlands

Er is geen sprake van een wetland in het gebied. Het plan leidt evenmin tot een aantasting van het bestaande waterbergende en/of -afvoerende vermogen van het systeem. Bestaand oppervlaktewater wordt vergraven en extra oppervlaktewater wordt aangelegd ter compensatie van de afname van het infiltrerend vermogen van het projectgebied na realisatie van het woningbouwplan.

ii) kustgebieden

Er is geen sprake van kustgebied. De zee bevindt zich op een afstand van meer dan 5 kilometer.

iii) berg- en bosgebieden;

Er is geen sprake van berg- of bosgebied. Wel is het projectgebied verwilderd door een periode van onbruik.

iv) reservaten en natuurparken;

Er is geen sprake van reservaten of natuurparken in de directe omgeving.

In deze context zijn wel de effecten van het plan op de stadsnatuur relevant. Op dit punt is een ecologische quick-scan uitgevoerd (Bureau Waardenburg, *Actualisatie Quick Scan nieuwbouw 'Het Groene Veld', Den Haag*, d.d. 23 mei 2016, kenmerk 15-797/16.03731/GerSm). Uit deze quick-scan blijkt dat bij herinrichting van het terrein rekening moet worden gehouden met het broedseizoen en met eventueel aanwezige jaarrond beschermde nesten van de ransuil en/of de sperwer. Uit aanvullend onderzoek van Bureau Waardenburg blijkt, dat evenwel geen nesten of territoria van buizerd, sperwer of ransuil aangetroffen zijn (Bureau Waardenburg, *Aanvullend onderzoek buizerd, sperwer en ransuil in Het Groene Veld te Den Haag*, d.d. 23-05-201615-797/16.03374/DirSt). Uitvoering van het bouwplan tast het functionele leefgebied van deze soorten evenmin aan omdat in de omgeving voldoende grotere groengebieden voorhanden zijn. Voor het overige is geen sprake van mogelijke aantasting van beschermde soorten.

Als onderdeel van het bouwplan zullen 1.090 bomen worden gekapt en 1.610 bomen worden teruggeplant. Ten opzichte van de huidige situatie waarin sprake is van verwilderd groen zullen als onderdeel van het bouwplan de voorzieningen voor natuur en groen optimaal worden ingericht, waardoor sprake zal zijn van verbeterde ecodiversiteitsdiensten, zowel voor wat betreft waternatuur als voor wat betreft landgebonden flora en fauna.

De Groene Hoofdstructuur van Den Haag bepaalt voor een belangrijk deel het karakter van de stad. Dit groen heeft vele functies, één daarvan is de functie als stedelijke ecologische hoofdstructuur, dat wil zeggen de drager van de stedelijke natuur en verbindingsstructuur voor de omliggende natuur.

De Stedelijke Ecologische Hoofdstructuur (SEHS) van Den Haag is beschreven in de 'Nota Stedelijke Ecologische Verbindingszones 2008-2018' (Rv 5 - 2009; RIS 159450). Deze structuur sluit aan op de provinciale en nationale ecologische hoofdstructuur. De SEHS bestaat uit kerngebieden (de grote groengebieden) met daartussen de ecologische verbindingszones. De Stedelijke Ecologische hoofdstructuur is opgenomen op kaart (RIS 151912). De verbindingszones bestaan uit zo veel mogelijk aaneensluitend wijk- en buurtgroen. Er zijn twaalf ecologische verbindingszones in de stad onderscheiden, elk rondom een waterloop. Per verbindingszone zijn het ambitieniveau, streefbeelden, doeltypen, doelsoorten, biotoopwensen en inrichtingseisen aangegeven.

De kwaliteit en de verspreidingsmogelijkheden van planten en dieren worden grotendeels bepaald door inrichting, gebruik en beheer. Daarom ligt daarop het accent.

De nota wijst de verbindingszone ten zuiden van en parallel aan de Erasmusweg aan en evenals een nog te realiseren verbindingszone ten zuiden van de Carry ten Bruggenhof. In de Nota Ecologische verbindingszones 2008-2018 van de gemeente Den Haag wordt ook ingegaan op de natuur in de Erasmuszone. Streefbeeld is hier een vochtig loofbos met struweel-, mantel-, en zoombegroeiing en aangrenzend bloemrijk grasland. De projectlocatie zelf heeft volgens de Nota geen rol als verbindingszone. Wel dient de watergang aanwezig te blijven. Met onderhavig project wordt hieraan invulling gegeven door het uitvoeren van de aan te leggen / te verbreden watergang als ecolint en het realiseren van milieuvriendelijke oevers langs deze watergang en in het openbaar gebied.

In de Nota is aangegeven dat een 50 meter brede zone nodig is voor de ontwikkeling van een goed functionerende ecologische verbindingszone. Voor de hoofdverbinding langs de Erasmusweg is deze maatvoering leidend. Het deel van de ecologische zone op gemeentegrond is 25 meter breed. Aangezien het profiel uit gaat van een gemiddelde maat van 50 meter betekent dit dat in het projectgebied eveneens een maat van 25 meter moet worden aangehouden. Het is denkbaar dat de bebouwing in deze zone vrijer wordt geplaatst, waarbij de ecologische zone om de bebouwing heen loopt. In de zone tussen eventuele appartementen kan incidenteel sprake zijn van een parkeercoffer, mits sprake is van een groene inrichting van deze parkeercoffers. Te denken valt aan het toepassen van half verharding met maatregelen om bodemverontreiniging te voorkomen. Bijzondere woonbebouwing, zoals zogeheten 'geluidwalwoningen', maar ook geïntegreerde parkeeroplossingen kunnen deel uitmaken van de 50 meter zone. Uitzondering vormt de zone langs het tankstation op de hoek Leyweg/Erasmusweg. Hier wordt een minimale breedte van 30 meter gehanteerd.

Aanvullend op de bestaande ecologische verbindingszone langs de Erasmusweg is een nieuwe nog te realiseren ecologische verbindingszone voorzien, het zogenaamde 'eco-lint'. Voor het eco-lint geldt een minimale breedte van 20 meter. Niet op iedere plaats kan hieraan worden voldaan. Dit betekent dat de zone een aanzienlijke maat nodig heeft om knelpunten te compenseren. Tussen de bestaande zone langs de Erasmusweg en het eco-lint worden diverse dwarsverbindingen gecreëerd, zodat een robuuste groenstructuur ontstaat. Voor de oost-west gelegen groenzone geldt een minimale maat van 10 en 15 meter.

Voor de aanleg van natuurvriendelijke oevers wordt gewerkt volgens de uitgangspunten van het Stowa. Voor de breedste zones geldt een hellingshoek van minimaal 1:6 en voor de smallere zones een hellingshoek van 1:5.

v) gebieden die in de wetgeving van de lidstaten zijn aangeduid of door die wetgeving worden beschermd; speciale beschermingszones, door de lidstaten aangewezen krachtens Richtlijn 2009/147/EG van het Europees Parlement en de Raad van 30 november 2009 inzake het behoud van de vogelstand (1) en Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (2).

Het dichtstbijzijnde beschermde gebied betreft het Natura 2000-gebied Solleveld & Kapittelduinen op een afstand van circa 5 kilometer. Omgevingsdienst Haaglanden (ODH-2015-00743966 d.d. 18 januari 2016) geeft in de beoordeling aan dat er geen sprake is verslechtering van (kwaliteit van) habitats (van soorten) en/of van significante verstoring van soorten.

vi) gebieden waarin de bij wetgeving van de Unie vastgestelde normen inzake milieukwaliteit reeds worden overschreden

Er is geen sprake van overschrijding van de milieukwaliteitsnormen in het gebied. Dit geldt ook voor de luchtkwaliteit, mede gelet op het NSL-2. Op dit vlak wordt verder verwezen naar hetgeen is beschreven onder het kopje cumulatie.

vii) gebieden met een hoge bevolkingsdichtheid

Het projectgebied is op dit moment niet bewoond omdat er voorheen sprake was van gebruik als volkstuintencomplex en bedrijvigheid. Het terrein is al enige tijd braakliggend.

Het projectgebied als onderdeel van de omliggende wijken en op hogere niveau de gehele stad kan gemiddeld gezien bestempeld worden als een gebied met een hoge bevolkingsdichtheid. In het licht van deze hoge bevolkingsdichtheid is het van belang op te merken dat dit plan in deze context voorziet in de realisatie van een ruim opgezet woonmilieu met ruimte voor onder andere grondgebonden woningen. Deze ruime planopzet draagt er aan bij een goed leefklimaat te scheppen, ondanks deze typering als dicht bevolkt. Er is ruimte beschikbaar voor groenstructuren (flora en fauna), recreatie in de openbare ruimte alsmede voorzieningen voor fietsers en wandelaars.

Onderhavige ontwikkeling heeft daarom geen specifiek nadelige effecten voor de aanwezige bevolking als gevolg van de kencijfers voor stedelijke bevolkingsdichtheid in Den Haag. Het plan zal dan ook geen druk genereren als het gaat om voorzieningen en het gebruik van openbare ruimte maar juist bijdragen aan een hoger voorzieningenniveau waarvan ook mogelijk bewoners van omliggende gebieden als passanten van kunnen profiteren.

viii) landschappen van historisch, cultureel of archeologisch belang

Het landschap is niet van historisch of cultureel belang. Vanuit archeologisch perspectief wordt rekening gehouden met resten vanaf de Romeinse tijd. Aan deze resten kan waarde worden toegekend en in lijn daarmee heeft archeologisch onderzoek plaatsgevonden (Gemeente Den Haag, Dienst stadsbeheer, Afdeling archeologie - HAR 1406 d.d. 23-4-2014).

In de periode maart - mei 2016 is door de afdeling Archeologie een inventariserend veldonderzoek - boringen uitgevoerd in het plangebied Haags Buiten (Rieffe, E.C., 2016, Leyweg - Haags Buiten gemeente Den Haag. Inventariserend veldonderzoek - boringen. Haagse Archeologische Rapportage 1615, Inventariserend veldonderzoek-boringen). Bij dit onderzoek is geconcludeerd dat de kans klein is dat in het plangebied archeologische resten bewaard zijn gebleven. Hoewel op basis van het uitgevoerde booronderzoek archeologische waarden niet kunnen worden uitgesloten is de kans op samenhangende archeologische resten en de daarmee mogelijke (geringe) kenniswinst zodanig klein dat geadviseerd wordt geen vervolgonderzoek uit te voeren en het plangebied vrij te geven voor de geplande ontwikkeling.

Er dient er altijd rekening te worden gehouden met zogenaamde toevalsvondsten bij eventuele werkzaamheden in het plangebied, ook buiten de zones waarvoor een verwachtingswaarde geldt. Wanneer tijdens werkzaamheden onverwacht toch archeologische resten worden aangetroffen, dan zijn deze meldingsplichtig conform artikel 5.10 van de Erfgoedwet. Dit kan in de gegeven omstandigheden als afdoende bescherming worden beschouwd.

(De genoemde onderzoeken zijn als bijlage bij de toelichting van het bestemmingsplan opgenomen, zie bijlage 3 Verkennend archeologisch onderzoek en bijlage 4 Inventariserend veldonderzoek-boringen. De vrijgave staat in de brief van Afdeling Archeologie gemeente Den Haag d.d. 2 juni 2016, die als bijlage 5 Brief vrijgave Archeologie bij de genoemde toelichting is opgenomen.)

3.3. Kenmerken van het potentiële effect

De potentiële aanzienlijke effecten van het project moeten in samenhang met de criteria van de punten 1 en 2 in beschouwing worden genomen en in het bijzonder betrekking hebben op:

a) het bereik van het effect (geografische zone en grootte van de getroffen bevolking);

Het mogelijke effect van het woningbouwproject beperkt zich tot de belendende percelen en ook daar is het milieueffect gering. Op dit punt kan ook worden verwezen naar de informatie die is opgenomen onder het kopje 'cumulatie'.

b) het grensoverschrijdende karakter van het effect;

De ontwikkeling zal geen gevolgen hebben voor de bevolking van België, het Verenigd Koninkrijk of Duitsland. Dit geldt ook voor de bevolking van verderaf gelegen nationale staten.

c) de orde van grootte en de complexiteit van het effect;

De ontwikkeling kan als weinig complex worden gekarakteriseerd, ook wat betreft het effect daarvan.

d) de waarschijnlijkheid van het effect;

Het is waarschijnlijk dat het effect van de ontwikkeling zich zal beperken tot enkele meters afstand van de perceelgrens en ook daar gering zal zijn.

e) de duur, de frequentie en de omkeerbaarheid van het effect;

De ontwikkeling zal voor onbepaalde tijd worden bestemd, aangevraagd en vergund. De gebouwen zullen voortdurend aanwezig zijn en frequent, gedurende het gehele etmaal en ongeacht het seizoen, worden gebruikt. Door verhuizing van de bewoners, sloop van de gebouwen en verwijdering van infrastructuur is het effect van de ontwikkeling omkeerbaar.

4. Conclusie

Gelet op het voorgaande is er geen aanleiding om voor onderhavig project een m.e.r.-procedure te doorlopen, gelet op de schaal en omvang van het project, de te verwachten effecten op de omgeving en de aard van de omgeving.

